

Nr 290

Av herr **Hansson, Nils, m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till skogsvårdsstyrelserna.*

(Lika lydande med motion nr 260 i Andra kammaren)

Vid behandling av skogsvårdsstyrelsernas omkostnadsanslag under IX huvudtiteln i årets statsverksproposition har i frågan om statsanslag till skogsvårdsstyrelsernas fröplantager uttalats följande.

Den av skogsvårdsstyrelserna bedrivna skogfröplantageverksamheten är enligt min mening av stor betydelse. Sedan staten under viss del av uppbyggnadsperioden medverkat med stöd i form av bidrag, anser jag att den fortsatta finansieringen av fröplantageverksamheten bör ske på liknande sätt som beträffande andra räntabla åtgärder inom skogsvårdsstyrelsernas arbetsområde. Någon anvisning av medel över skogsvårdsstyrelsernas omkostnadsanslag bör sålunda inte ske i fortsättningen till sagda ändamål. Däremot torde Kungl. Maj:t genom beviljande av lånetillstånd böra medverka till att skogsvårdsstyrelserna i erforderlig utsträckning erhåller lån på allmänna kreditmarknaden för finansiering av berörda verksamhet. För att underlätta övergången till det nu föreslagna finansieringssättet har Kungl. Maj:t genom beslut den 30 december 1960 av prisutjämningsmedel ställt ett belopp av 200 000 kronor till skogsstyrelsens förfogande till bestridande av kostnader för skogsvårdsstyrelsernas fröplantageverksamhet.

Skogsstyrelsen har för budgetåret 1961/62 begärt ett anslag av 500 000 kronor.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 106/1960 angående skogsvårdsstyrelsernas organisation och verksamhet m. m. har i samband med förslag angående anslag till skogsfröplantager uttalats följande.

Innevarande budgetår beräknas motsvarande kostnader i viss utsträckning bestridas med inkomster från skogsvårdsstyrelsernas verksamhet med plantproduktion. Vid bifall till mitt förslag att sistnämnda verksamhet i fortsättningen bör drivas skild från styrelsernas övriga verksamhet, lär ändrade förutsättningar föreligga för att till investeringar i plantager använda överskottsmedel från plantproduktionen. Det torde därför få ankomma på skogsstyrelsen att, sedan ämbetsverket fastställt närmare riktlinjer för hur skogsvårdsstyrelsernas verksamhet med frö- och plantförsörjningen i fortsättningen skall bedrivas tekniskt och finansiellt, till Kungl. Maj:t inkomma såväl med redogörelse för den av styrelserna hitintills bedrivna fröplantageverksamheten som med förslag rörande den framtida utformningen och finansieringen av nämnda verksamhet. I avvaktan härpå

har jag funnit mig böra beräkna bidraget under omkostnadsanslaget till investeringar i skogsfröplantager till 260 000 kronor.

Det av skogsstyrelsen äskade beloppet för budgetåret 1960/61 utgjorde 637 000 kronor.

Innebörden av dessa förslag är att anläggningskostnaderna för fröplantagerna bör täckas av överskottsmedel från den numera merkantiliserade plantproduktionen hos skogsvårdsstyrelserna. Skillnaden mellan årets och förra årets förslag är icke av principiell natur. I båda fallen skall nämligen kostnaderna täckas av intäkter, vilka — ehuru ej i årets proposition ut sagt — endast torde kunna hämtas från plantproduktionen. Det nya förslaget ställer emellertid i utsikt medverkan till erhållande av lån på allmänna kreditmarknaden för investering i plantager men ger ej anvisning på varifrån ränta och amortering till dessa lån skall hämtas. Då s. k. serviceinkomster näppeligen kan vara avsedda, återstår sålunda endast eventuella överskottsmedel från plantförsäljning. Ett anfört motiv för förslaget är att investering i fröplantager ansetts vara en räntabel åtgärd.

Det av 1960 års riksdag fattade beslutet angående finansieringen av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet innebar, efter skogsvårdsavgiftens sänkning och samtidig nedskärning av skogsvårdsstyrelsernas omkostnadsanslag, ett inkomstbortfall som enligt utskottet förmodades inte behöva kompenseras genom en direkt motsvarande höjning av skogsvårdsstyrelsernas taxerinkomster. Emellertid måste taxehöjningen tyvärr, med inräknande av en mindre del för automatiska fördyringar, bli så stor som 40 % för att compensation för inkomstbortfallet skulle ernås. Huruvida sådan compensation verkligen kommer att erhållas är likväl ännu oklart. På skogsvårdsstyrelsehåll förmärkes en stark oro för ekonomin, och det befaras att biträdesverksamheten kommer att nedgå vad beträffar skogsvårdsarbeten.

Emellertid synes de flesta såväl statliga som andra organ varit eniga om dessa från 1955 års skogsvårdsutredning hämtade principer i akt och mening att man numera kunde förvänta en högre grad av självverksamhet hos skogsägarna samt att skogsbruket självt borde i större grad än hittills svara för sina kostnader. Dock har man varnat för att höjda biträdestaxor skulle medföra ofördelaktiga verkningar för skogsvården.

Samtidigt med ovannämnda besluts fattande merkantiliserades skogsvårdsstyrelsernas frö- och plantproduktion i det närmaste i enlighet med 1955 års skogsvårdsutrednings förslag och efter tillstyrkan av praktiskt taget alla remissinstanser. Dock inrättades ej den föreslagna statliga lånefond som avsetts för tillgodoseende av rörelsens kapitalbehov. Därmed står numera finansieringen av denna verksamhet helt utanför budgeten och utan statligt stöd i någon form.

Det är oss bekant, att skogsstyrelsen jämlikt givet uppdrag har verkställt en preliminär översyn över ekonomin hos skogsvårdsstyrelsernas plantverksamhet samt till Kungl. Maj:t anmält, att verksamheten i viss omfattning torde behöva omläggas och rationaliseras innan en mera jämn och överallt god ekonomi kan förväntas på rörelsen. Härför beräknas — oavsett framtida ökning av den totala kapaciteten — ett betydande kapitalbehov vara för handen.

Med den här ovan anförda översikten har vi velat åskådliggöra, att skogsvårdsstyrelsernas ekonomi utan att så varit statsmakternas avsikt nu kan vara ansträngd på grund av bland annat en naturlig reaktion hos skogsägarna emot den onekligen mycket kraftiga höjningen av biträdestaxorna, vilket befaras resultera i en minskad omfattning av den beräknade avgiftsbelagda serviceverksamheten med åtföljande inkomstbortfall. Då vidare den fristående plantproduktionen synes få sin egen belastning genom nödvändiga investeringar förefaller det oss mindre välbetänkt att pålägga denna ännu större investeringskrav genom indragning av anslaget till anläggning av skogsfröplantager.

Det sist sagda är emellertid ej huvudskälet för vårt yrkande om ändring på denna punkt. Vi vänder oss nämligen emot själva principen att man nu till skillnad mot tidigare vill hänföra anläggningen av den första omgången fröplantager till räntabla åtgärder, som icke längre förtjänar annat stöd från det allmänna än tillstånd att uppta lån. Detta är enligt vår mening en felsyn då det måste vara uppenbart att investering i skogsfröplantager är av mycket långsiktig natur, enär någon avkastning i pengar ej kan förväntas förrän 20 år efter deras anläggning.

Endast avkommeprövning av plantagerna, som kommer att ta mycket lång tid i anspråk, kan därjämte definitivt avgöra i vad mån det producerade fröet har högre odlingsvärde än naturfröet och sålunda kan försäljas till högre pris än detta. Sedan resultatet av sådan vetenskaplig testning blivit känt kommer den andra och definitiva omgången fröplantager att anläggas uteslutande med träd av så goda samkorsningsegenskaper att resultatet förväntas bli ett elitfrö av hög genetisk kvalitet och därav följande produktionsvinster för skogsbruket. Härav framgår mycket klart huru svårarbetad och tidsutdräktbetonad den praktiska skogsträdsförädlingen är i jämförelse med jordbrukets växtförädling. Trots detta torde på längre sikt minst lika stora vinster vara att hämta genom skogsträdsförädling som varit fallet inom jordbrukets växtförädling.

Redan vissheten om att genom plantagernas förläggning till klimatiskt gynnsammare områden än fröets användningsområde garanti vinnes för en god utveckling och användbarhet hos fröet samt en jämn produktion kan emellertid vara tillräckliga motiv för plantageanläggning. Även utan spekulation i ett genom urval och korsningseffekt förbättrat frö är så-

lunda plantageanläggningar i varje fall för Norrland av den största betydelse för den framtida fröförsörjningen.

Enligt vår mening kan som nu skett analogien beträffande fröplantager-
nas finansiering icke sökas inom det område där man förmenar att skogs-
ägaren på ett eller annat sätt bör hålla kapitalet. Statsanslag till anlägg-
ning av fröplantager är däremot av samma natur som alla andra anslag för
produktionsfrämjande ändamål inom skogsbruket, exempelvis statens
skogsförbättringsanslag, anslaget till skogsbilvägar etc. Det är därvid att
märka, att enligt gällande författningar bidrag ur dessa anslag icke får
utgå med mindre åtgärden i fråga är ekonomiskt försvarbar.

Ofta utgår, såsom fallet är vid skogsodling, statsbidrag med 50 % av den
godkända kostnaden. Det av skogsstyrelsen äskade anslaget till anlägg-
ning av fröplantager är avsett endast för anskaffning av mark samt inköp
av ympar. Vid anläggningen tillkommer kostnader för markbearbetning,
utplantering och hjälpkultur av tillsammans betydande storlek. Dessa kost-
nader jämte vid tidpunkten för de första fröskördarna ackumulerad skötsel-
kostnad torde överstiga värdet av de anläggningskostnader för vilkas täc-
kande anslag begärts. Härutöver tillkommer värdet av arbetet med utväl-
jande och sammanställning av plantagens moderträd, dessas fenotypkon-
trollering samt upprättande av själva plantageplanen, vilket allt utföres
kostnadsfritt av Samarbetsnämnden för skoglig växtförädling och genetik.
Under sådana förhållanden torde det begärda statsbidraget till plantage-
anläggningarna vara relativt lägre än det som utgår till vissa andra pro-
duktionsförbättrande åtgärder enligt de s. k. skogsvårdsanslagen.

Anläggningen av skogsfröplantager påbörjades först i Norrland på grund
av de utpräglade fröförsörjningssvårigheterna i landsdelen i synnerhet dess
höjdlägen och har nu i det närmaste slutförts därstädes med hjälp av
statsbidrag och konjunkturutjämningsmedel. För övriga Sverige har verk-
samheten endast hunnit påbörjas. Att under fullföljande av ett landsom-
fattande, mycket omsorgsfullt upprättat program ändra finansieringsprin-
ciperna och draga bort statsunderstödet förefaller oss olämpligt och måste
för skogsägare och skogsvårdsstyrelser inom respektive områden framstå
som oförklarligt och orättvist. I södra Sverige torde därjämte tillgången
på odisponerade konjunkturutjämningsmedel i allmänhet vara ringa eller
ingen.

Sedan Kungl. Maj:t den 30 december 1960 av prisutjämningsmedel ställt
ett belopp av 200 000 kronor till skogsstyrelsens förfogande för ifråga-
varande ändamål anser vi, att återstoden av det av skogsstyrelsen äskade
beloppet eller 300 000 kronor bör tillföras skogsvårdsstyrelsernas omkost-
nadsanslag för säkerställande av planenlig anläggning av skogsfröplantager.

Under hänvisning till det anförda får undertecknade hemställa,

att riksdagen ville

- a) uttala att i princip statsbidrag bör utgå till återstående anläggningar av skogsfröplantager hos skogsvårdsstyrelserna i huvudsak enligt av skogsstyrelsen i samråd med Samarbetsnämnden för skoglig växtförädling och genetik upprättad plan;
- b) besluta att till *Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett med 300 000 kronor för anläggning av skogsfröplantager förhöjt reservationsanslag av 4 445 000 kronor.

Stockholm den 25 januari 1961

Nils B. Hansson

Uno Olofsson

And. E. Johansson

Bertil Jonasson

Ebbe Ohlsson